

Agata Jurkowska-Gomułka, *Publiczne i prywatne egzekwowanie zakazów praktyk ograniczających konkurencję: W poszukiwaniu zrównoważonego modelu współistnienia*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2013, ss. 486

Egzekwowanie zakazów praktyk ograniczających konkurencję, tj. tworzenie w rzeczywistości społeczno-gospodarczej stanu zgodnego z treścią normatywnych nakazów i zakazów antymonopolowych, stanowi niezwykle ważny obszar naukowej refleksji nad prawem konkurencji. Obszar ten jest szczególnie intensywnie eksplorowany przez przedstawicieli zagranicznej doktryny prawa konkurencji¹. W Polsce problematyka ta także cieszy się zrozumiałym zainteresowaniem, choć do tej pory brakowało specjalnej poświęconej temu monografii, która by w sposób kompleksowy i systematyczny przedstawiła podstawowe prawne problemy związane z wdrażaniem normatywnych zakazów praktyk ograniczających konkurencję.

Od roku 2013 polscy czytelnicy zainteresowani wspomnianymi zagadnieniami mają okazję zapoznawać się z niezwykle wartościowym dziełem Pani dr Agaty Jurkowskiej-Gomułki, zatytułowanym „Publiczne i prywatne egzekwowanie zakazów praktyk ograniczających konkurencję: w poszukiwaniu zrównoważonego modelu współistnienia”. Książka ta ukazała się nakładem Wydawnictwa Naukowego Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego i wywołała zrozumiałe zainteresowanie w środowisku polskich prawników zajmujących się prawem konkurencji. Przejawem tego środowiskowego zainteresowania było chociażby przyznanie Pani dr Agacie Jurkowskiej-Gomułce za wymienioną monografię niezwykle prestiżowej Nagrody CARS 2014 w konkursie cyklicznie organizowanym przez Centrum Studiów Antymonopolowych i Regulacyjnych (CARS) Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego. Jest to coroczny konkurs na najlepsze opublikowane prace z dziedziny prawa konkurencji i regulacji sektorowej, posiadający bardzo szacowną Kapitułę², w którym głosy za przyznaniem nagrody dla konkretnej pracy (i jej Autora lub Autorki) oddają ci prawnicy lub ekonomiści, którzy sami są autorami monografii z dziedziny prawa lub polityki konkurencji. Sam już chociażby fakt uzyskania wspomnianej nagrody przez monografię Pani dr Agaty Jurkowskiej-Gomułki jest dla tej pracy dostatecznie dobrą rekomendacją, dowodnie świadcząca o jej merytorycznym poziomie oraz o niekłamanyim zainteresowaniu, z jakim praca ta spotkała się wśród polskich czytelników.

W moim przekonaniu największa chyba wartość monografii Pani dr Jurkowskiej-Gomułki tkwi w przyjęciu przez Autorkę oryginalnej koncepcji tej pracy i ciekawego pomysłu na jej napisanie. Otóż Autorka założyła, że potencjalnie zarówno istnieje, jak i da się za pomocą określonych naukowych metod zidentyfikować określony model egzekwowania (wdrażania) prawa konkurencji,

¹ Zob. np. W.P.J. Wils, *The Optimal Enforcement of EC Antitrust Law: Essays in Law & Economics*, Law & Economics, European Monograph Series, Haga 2002; A.P. Komninos, *EC Private Antitrust Enforcement: Decentralised Application of EC Competition Law by National Courts*, Hart Publishing, Oxford 2008; J.P. Terhechte, *International Competition Enforcement Law Between Cooperation and Convergence*, Springer-Verlag, Berlin-Heidelberg 2011.

² W której skład wchodzi chociażby Profesorowie: Tadeusz Skoczny, Anna Fornalczyk, Zbigniew Hockuba, Stanisław Piątek oraz dr Cezary Banasiński.

składający się z submodelu publicznego oraz z submodelu prywatnego, który można przy tym tak normatywnie ukształtować, aby był on finalnie modelem zrównoważonym. W ujęciu Autorki model egzekwowania zakazów ograniczających konkurencję będący modelem „zrównoważonym” to taki stan rzeczy, w którym są praktycznie urzeczywistniane stosowne pożądane wartości, takie jak w szczególności: efektywność prawa konkurencji, spójność stosowania prawa konkurencji, równość prywatnego i publicznego trybu egzekwowania zakazów antykonkurencyjnych praktyk czy też pewność prawa. Zrównoważony model egzekwowania zakazów antykonkurencyjnych praktyk zakłada zatem – jak przyjęła Autorka – nie tylko wzajemne współistnienie publicznego oraz prywatnego trybu egzekwowania antymonopolowych zakazów, ale zakłada także – co wydaje się być o wiele istotniejsze – takie normatywne ukształtowanie synalagmatycznych relacji pomiędzy tymi trybami, aby łącznie oba te tryby mogły efektywnie spełniać przypisaną im funkcję wdrażania w rzeczywistości społeczno-gospodarczej materialnych norm prawa konkurencji oraz by mogły być one wehikułem implementowania wspomnianych wyżej wartości, tkwiących u podstaw owego pożadanego modelu.

W dalszej kolejności Pani dr Agata Jurkowska-Gomułka postanowiła empirycznie zweryfikować czy obowiązujące *de lege lata* przepisy unijnego oraz polskiego prawa konkurencji w zakresie, w jakim dotyczą egzekwowania zakazów antykonkurencyjnych praktyk, rzeczywiście tworzą w swoim całościowym kształcie model, który można by w sposób uzasadniony nazwać modelem zrównoważonym. Ponieważ zaś uzyskana na tak postanowione pytanie odpowiedź – od razu dodajmy, że odpowiedź uzyskana po przeprowadzeniu niezwykle wnikliwych, żmudnych i wielowarstwowych badań – okazała się być negatywna, Autorka postanowiła sformułować doniosłe postulaty *de lege ferenda*, zmierzające do takiego przebudowania normatywnego kształtu obu trybów egzekwowania materialnych zakazów prawa konkurencji (tj. trybu publicznego i prywatnego), aby w efekcie obowiązujące w tym zakresie w UE oraz w Polsce rozwiązania prawne mogły się zbliżyć do słusznie przez nią preferowanego modelu zrównoważonego.

Z naszkicowanego wyżej pomysłu leżącego u podstaw monografii Pani dr Jurkowskiej-Gomułki wynika, że jej celem nie była bynajmniej zwykła prezentacja obu submodeli wdrażania materialnego prawa konkurencji. Przedmiotem zainteresowania Autorki nie był też tylko sam fakt współistnienia ze sobą obu tychże submodeli. Tym co rzeczywiście interesowało Autorkę było zweryfikowanie czy obecny normatywny model wdrażania materialnego prawa konkurencji jest rzeczywiście modelem zrównoważonym i co ewentualnie należałoby zrobić, aby model ten jeszcze bardziej zbliżyć do tego postulowanego ideału.

Tak określonej koncepcji monografii została podporządkowana cała jej formalna struktura. Mianowicie, rozdział I monografii prezentuje postulowany przez Autorkę zrównoważony model egzekwowania prawa ochrony konkurencji, w tym przedstawia jego podstawowe założenia, wartości oraz szkicuje główne związane z tym problemy badawcze. Rozdział II monografii przedstawia w ogólnych zarysach publicznoprawny tryb egzekwowania zakazów praktyk ograniczających konkurencję, natomiast rozdział III przedstawia prywatnoprawny tryb egzekwowania zakazów praktyk ograniczających konkurencję. Kolejne rozdziały monografii skupiają się na analizie takich płaszczyzn (elementów) publicznego i prywatnego trybu egzekwowania materialnych reguł konkurencji, w obrębie których dobrze widać czy oba te tryby są normatywnie dobrze ze sobą skorelowane i co ewentualnie trzeba jeszcze zmienić, by tego rodzaju optymalną korelację (zrównoważenie)

zapewnić. I tak, rozdział IV monografii dotyczy interesu publicznego oraz interesu prywatnego w egzekwowaniu zakazów praktyk ograniczających konkurencję. Rozdział V monografii podejmuje problematykę dostępności dowodów (w tym uzyskanych w ramach publicznego egzekwowania prawa konkurencji) dla celów prywatnego egzekwowania zakazów praktyk antykonkurencyjnych. Rozdział VI dotyczy wzajemnego oddziaływania na siebie rozstrzygnięć publicznego i prywatnego trybu egzekwowania zakazów praktyk ograniczających konkurencję. Rozdział VII analizuje sankcje i środki ochrony prawnej w postępowaniu przed organami ochrony konkurencji i przed sądami cywilnymi. Wreszcie rozdział VIII monografii zawiera postulaty *de lege ferenda* odnoszące się do zrównoważonego współfunkcjonowania publicznego i prywatnego trybu egzekwowania reguł konkurencji.

W tym kontekście zwraca uwagę okoliczność, że Autorka, dokonując selekcji tych aspektów współistnienia publicznego i prywatnego trybu egzekwowania zakazów antykonkurencyjnych praktyk, którymi powinna była i chciała się zająć w poszczególnych rozdziałach pracy, uczyniła to w sposób na tyle udany, że z jednej strony, wyselekcjonowała aspekty, które obejmują cały w zasadzie przebieg procesu wdrażania reguł konkurencji oraz jego kluczowe elementy (w tym wszczęcie postępowania, jego przebieg i zakończenie), z drugiej zaś – wybrała takie aspekty, w ramach których niezwykle plastycznie i instruktywnie można dostrzec, ile jeszcze brakuje obowiązującemu *de lege lata* w UE oraz w Polsce modelowi wdrażania materialnych reguł konkurencji, aby z pełnym przekonaniem można było ów model nazwać modelem zrównoważonym. Taka właśnie poczyniona przez Autorkę selekcja materiału normatywnego najlepiej świadczy o tym, jak bardzo dojrzałą postawę badawczą zaprezentowała w recenzowanej monografii Pani dr Agata Jurkowska-Gomułka i jak bardzo dobrze jest ona przygotowana (konceptyjnie, warsztatowo, faktograficznie) do tego, aby prowadzić przekonujący dla czytelnika i przydatny dla teorii i praktyki prawa konkurencji dyskurs naukowy.

Należy podkreślić, że Autorka monografii słusznie rezygnuje z drobiazgowego przedstawiania w niej poszczególnych instytucji i przepisów prawa ochrony konkurencji. Te ostatnio wymienione kwestie są przecież dobrze już omówione w istniejącym piśmiennictwie prawniczym (tj. w podręcznikach, komentarzach, artykułach naukowych, glosach) i każdy zainteresowany czytelnik bez trudu może się z tym dorobkiem zapoznać. Tym natomiast, co interesowało Autorkę recenzowanej monografii było przekonujące zrealizowanie postawionego sobie celu badawczego, polegającego na skonstruowaniu zrównoważonego modelu egzekwowania materialnego prawa konkurencji oraz na zweryfikowaniu obowiązującego *de lege lata* materiału normatywnego pod kątem przystawania do tego postulowanego modelu.

Warto przy tym zauważyć, że ten skonceptualizowany przez Panią dr Jurkowską-Gomułkę model jest uniwersalny dla całego obszaru prawa konkurencji i może być potencjalnie w przyszłości wykorzystywany nie tylko w obszarze egzekwowania zakazów praktyk ograniczających konkurencję, tj. w obszarze zakazów antykonkurencyjnych porozumień i nadużywania pozycji dominującej – tak jak to uczyniła Autorka – lecz także w obszarze zakazów antykonkurencyjnych koncentracji oraz zakazu antykonkurencyjnej pomocy państwa. Ten uniwersalizm koncepcji Autorki, przydatnej dla całego prawa konkurencji, dodatkowo jeszcze uwypukla niezwykle wartość publikacji.

Podsumowując tę krótką recenzję należy bezwzględnie podkreślić, że recenzowana monografia jest dziełem zasługującym na niezwykle gorące uznanie i głośną pochwałę. Monografia

napisana przez dr Agatę Jurkowską-Gomułkę jest ważnym wydarzeniem w polskiej nauce prawa konkurencji i na pewno nie raz będzie ona inspiracją do wyciągania ważnych konkluzji w dalszych badaniach nad problematyką egzekwowania zakazów zawartych w materialnym prawie konkurencji. Monografia ta stanowi oryginalne dzieło naukowe, mające bez wątpienia charakter pionierski w polskiej literaturze przedmiotu. Z pełnym przekonaniem rekomenduję lekturę tego dzieła każdemu zainteresowanemu problematyką szeroko rozumianego prawa konkurencji.

Prof. UW dr hab. Marek Szydło

Kierownik Zakładu Prawa Konkurencji i Regulacji Sektorowej
Uniwersytet Wrocławski